

ע.ע.

פרוטוקול מס' 10/ג'

מישיבת ועדת-טעבודה
שהתקיימה ביום ד', כ"ג בשבט תשי"ד (27.1.54)
(בשעה 9.00)

חברי הוועדה:

נ כ ח ו :

- ע. גוברין - היו"ר
- ב. צ. הראל
- א. וילנסקה
- ז' סברסקי
- ח. למדן
- י. ריפתין
- א. שוסטק

כוזמנים:

- ה' עילם - המנהל הכללי של משרד העבודה
- רענן וייץ - מטעם המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית.
- נ. הרפז - מטעם "יכין-חק"ל".

- ר. כסתר
- ה. ברגר
- פ. חסדאן
- ק. כהנא
- א. מסופ
- מ. קלמר
- ד. שרי
- א. תבורי

ח ס ר ו :

סיום הכירורים על בעיית החטווקה
בבחום האפשרויות של החקלאות וההתיישבות.

סדר-היום:

היו"ר ע. גוברין:

פוחח את הישיבה.

עלינו לסיים היום את הברורים על בעיית התעסוקה בחחום האפשרויות של החקלאות וההתיישבות.

י. ריפתין:

ברצוני להעיר שתי הערות:

1. היה לי רושם, שהחלטנו להגיע לסיכום מעשי בקשר לשאלה הקשורה בפרט מסויים - בקשר עם החסת קצב הבנייה בהתיישבות, על מנח לעזור לתנועה מן העיר אל הכפר.

2. בישיבה האחרונה הובטחה אינפורמציה

בקשר לפיטורים במפעל "דשנים".

היו"ר ע. גוברין:

אמסור את רשות הדיבור למר רענן וייץ, כדי למסור לנועדה מה יכולה

ההתיישבות להשיב על שאלת התעסוקה.

רענן וייץ:

אני רוצה לעמוד בדברי על שלושה ענינים: (א) מה חיה כוח הקליטה בהתיישבות החדשה;

(ב) מה היה הצורך בתעסוקה מחוץ למסק בהתיישבות החדשה;

(ג) מה הן הצעותי בעניני תעסוקה בשטח החקלאי.

את הקליטה בהתיישבות אפשר לחלק לשני

חלקים ברורים: קליטה בהתיישבות הקיימת וקליטה בעליות חדשות. לפני שאמסור לכם את המספרים ותכניות העבודה בקווים כלליים, אני רוצה לאמר כי הכיוון הכללי שנבצע ע"י הנהלת המחלקה, לאחר דיונים עם משרד העבודה ומרכז התכנון וכל הגופים הנוגעים בדבר, הוא שהשנה נשתדל לרכז את כל אמצעינו לביסוס הקיים ולהשלמתו, ולא להרחבת המסגרת. אין זאח אומרת שלא נבצע כל התיישבות חדשה, אבל אם תשוו את מה שאגיד לכם לעומת מה שעשינו בשנים האחרונות, תראו שיש מפנה מסויים בכיוון עבודתנו, ואני מקדים לאמר זאח כדי שתבינו לרוח המספרים שאמסור לכם.

אני מתחיל מסילוי הקיים. פה יש להבחין

בין מושבים וקיבוצים. במושבים הקיימים, בעיקר במושבי העולים, יש כיום 2000 נחלאות פנויות. בכל הישובים החקלאיים שהוקמו עד שנת חשי"ג, פרט לעליות שנעשו באביב זה, יש 1300 יחידות פנויות מתוך 20,000 יחידות בכלל. אם נחשב זאח לפי אחוזים, הרי זה אחוז נמוך מאוד. השווינו את האחוז הזה עם ההליך ההתיישבות לפי תכנית האלף, וראינו שלגבי חמש השנים האחרונות אחוז היחידות הפנויות שם היה אפילו יותר גדול, אולם איננו ניגשים לענין מבחינה עיונית של אחוזים. הבעיה היא קונקרטיית - קיימות 1300 יחידות מסך פנויות.

נוסף לכך, ישנן 200 יחידות פנויות

בכפרי עבודה, הנמצאים בסיפולו האישי של מר יוסף וייץ. מסרנו לו לספל באופן אישי ב-10 כפרים על מנח להתוות פעם ולמסיד דרך של פיתוח מסך הררי. בענין כפרי העבודה נעיתה עבודה גדולה, ואפזר כבר לאמר שכל כפרי העבודה אינם קיימים, הם כבר בשלב של ישובים חקלאיים, על כל פנים, בהחלת הדרך.

ע.ע.

נוסף לכך חסרות בהתיישבות עוד 500 יחידות בעליות של שנת תשי"ג. אינני רוצה לקרוא להן חסרות, משום שנקודה אשר עלתה, נבית, ביוני, יולי או אוגוסט והיא מחוכנת ל-70 יחידות, איננו מעוניינים להעלות את 70 היחידות ביחד, משום שגם הבתים עוד לא מוכנים, נסמך על העלות מיד אפילו גופים קיימים שיש להם עוד חברים בעיר ונחנו להחליך להתפתח באופן טבעי יותר. ישנם גופים רבים, ביחוד אלה שבסגרת ההתיישבות מן העיר אל הכפר, שיש להם חברים בעיר המכנים לגמר בניית הבתים והחלת העונה החקלאית, כך שאין לעשות השוואה.

כסך-הכל יש בהתיישבות הקיימת של מושבי העולים או מושבים בכלל כ-2000 מקומות פנויים. אינני רוצה להגיד שנוכל למלא את כל 2000 המקומות. 500 מקומות פנויים ישארו חמיד, זוהי החנודה הנורמלית שאף פעם לא נוכל להתגבר עליה. המחלקה להתיישבות העמידה לעצמה מטרה, למלא עד האביב 1500 מקומות מחוץ 2000 המקומות הפנויים. זה לגבי מילוי הקיים ביישובים הקיימים.

אני רוצה להעיר את השומת לבכם, שהבעיה איננה משקית, והיא איננה בעייה של מקור פרנסה, הבעיה היא בעיקר חברתית. הרבה יותר קשה למלא יישוב קיים מאשר להקים יישוב חדש, כיון שקשה למצוא מילוי שימלאם ליישוב מבחינה חברתית, ומשום כך העניין אינו פשוט כל כך, אע"פ שהקיימונו לזה מנגנון ואנו מקיימים שיתוף פעולה יומיומי מלא עם משרד העבודה בכלל ועם לשכות העבודה בפרט.

אני רוצה לציין, שאם במסך הקייץ הזה עד לפני חודש וחצי היתה נטייה לעזיבת המושבים - אשר מתבטאת ב-2000 המקומות הפנויים - הרי בחודש וחצי האחרון יש נטייה הפוכה מזו, אני חושב שיש לכך שתי סיבות: מצד אחד, הבטחת התעסוקה בהתיישבות החדשה, אשר כבר נותנת את אוזניה; מצד שני, החברות האכסלה בעיר. ישנו עוד גורם: הידיעות שפישטו ביישוב, כי הכוונה להסיב חנה את חנאי הדיוור וחנאי החיים היומיומיים בהתיישבות החדשה. עובדה היא ובחודש ינואר, עד יום א' האחרון, עברו מן העיר אל הכפר כ-100 משפחות מחומר מעולה. זהו סימפטום מעניין מאוד, אנו חושבים שעד עונת האביב נוכל למלא 1500 מחוץ 2000 המקומות הפנויים בהתיישבות.

בזמן האחרון יש נטייה, במסגרת התנועה מן העיר אל הכפר, לעבור גם לקיבוצים, בעיקר לקיבוצים הוותיקים שאינם בתחום טיפולה של החלקה ההתיישבות, אבל גם לקיבוצים שבתחום טיפולה התנועה מן העיר אל הכפר. קיימה עד עכשיו 7 מושבים חדשים ו-3 הרחבות של מושבים קיימים. כסך הכל עברו באופן אפקטיבי כ-800-900 משפחות למקטור המושבים וכ-800-900 משפחות למקטור הקיבוצים. בחקופה האחרונה גדל מאוד כוח הקליטה של הקיבוצים הצעירים. לפי התכנית, צריכים הקיבוצים הצעירים להוקמו מקום המדינה ועד היום לכלול כ-10,000 יחידות מטק - הם כוללים היום רק ככחצית. יש אפשרות משקית לחלוט מספר עצום של משפחות. אני מאמין שהתנועה מן העיר אל הכפר חגבר, ביחוד אם נעודדה, וזהו אחד הדברים הטעונים טיפול מיוחד. אולם יחד עם זאת, אינני חושב שהיא חוכל לכלא בשנים הקרובות את כל המחסור בכוח עבודה אפקטיבי או פוטנציאלי שיש בקיבוצים, ולי יש בטח זה דיוח יאעמוד עליהן אחר-כך.

ע.ע.

נוח הקיבול בהתיישבות החרוזה הקיימת, הן המושבתית והן הקיבוצית, יהיה בשנת תשי"ד בסביבות 2000-2200 משפחות: 1600 משפחות במושבים ו-500-700 בקיבוצים הצעירים, ופה הבאתי בחשבון רק נקודות שבמסגרת החנועה כן העיר אל הכפר.

אני עובר לחלק השני של הסעיף - עליות חדשות. הקדמתי ואסרתי להחליטנו לרכז השנה את כל המאמצים לביסוס הקיים. הסיבה העיקרית לכך היא חוסר אמצעים, אם שאלת כוח האדם מסא את פתרונה - ואני מאמין שהיא מסא את פתרונה - מבחינה אובייקטיבית, אין כל מניעה לבצע עליות חדשות, אבל הצורך באמצעים לביסוס 43 הנקודות שהוקמו בשנה האחרונה הוא כה גדול וההרגשה בצורך זה במושבים היא כה חסורה, שכל אנצעי-אשר לעמוד לרשות המחלקה להתיישבות יופנה ראשית כל לביסוס הקיים, לגבור את מה שעשינו עד כה כדי להתפנות וללכת הלאה, מסוג כן, תכניינו השנה היא צנועה מאוד, אם בטנה שעברה הוצאנו לפועל 43 עליות חדשות, אנו חושבים להוציא השנה לפועל לא יותר מ-6-7 עליות חדשות, וגם הן מסעכים מיוחדים, לא מסעכים של קליטת מובטלים והקלה על זוק העבודה, אלא מסעמי בטחון, ניצול מים וכדומה.

עם זאת יש בתחום ההתיישבות אפשרות של הרחבות, בעיקר בעליות החדשות שנעשו השנה. העליות החדשות הוכנסו למספר פחות מכוח קיבולה של הקרקע, אנחנו חושבים להגיע השנה ליצירת 500-700 נהלאות חדשות במושבים הקיימים. בסך-הכל נקים השנה נחלאות חדשות בטביל כאלף משפחות, כלומר, עד אוקטובר יהיו בסך הכל כ-3200 משפחות בהתיישבות החרוזה.

אני עובר לסעיף השני - מהו הצורך

בתעסוקה בהתיישבות הקיימת. פה אני מוכרח להקדים דברי הסבר כלליים, כדי שהענין יובן. נצב מסויים בענפי מסק חקלאיים, בעיקר בירקות אבל גם בעקב גידול הרפת, הביא לידי כך שכמות העבודה של המסק החקלאי שהקיטנו היא פחותה מזו שהיתה לפני שנה או שנתיים. אנחנו רואים תופעה כזאת: במסדה המסק מתפתח, הוא מספק פחות תעסוקה. מדוע? בעקב המצב בשוק הירקות נצטמצם מסך היבקות בכל יחידה, הוא לא הצטמצם בהתיישבות החדשה בכלל, להיפך, הוא גדל; מספר היחידות החקלאיות שנכנסו למעגל של ייצור מסק, זאת אומרת, קיבלו שטחי שלחין, גדל השנה באופן מפתיע ביותר. כל המסק הזה כבר נכנס באביב שעבר למעגלי ייצור וייכנס עוד יותר באביב הבא, אולם אם תחלקו את המסק לפי היחידות העובדות בגידול ירקות, תראו שכל יחידה יכולה לגדל פחות ירקות מאשר גידלה לפני שנה-שנתיים בגלל קיבולת הזוק. אם לפני שנתיים גידל מתייטב 5 דונם ירקות, נזה היה כל שטח השלחין שלו, הוא יכול היה לקבל מסמך זה את כל מסמך עבודתו השנתית ואף את קוטמו, מפני שמחירי הירקות היו כפי שהיו, היום קטנה כמות הירקות שכל מתייטב יכול לגדל וההכנסה מכל דונם אף היא קטנה. יוצא איפה, כי מתייטב שכבר היתה לו תעסוקה מלאה במסקו עם הכנסה מקבילה, מצבו הורע.

לרגל גידול ענפי החי בהתיישבות החרוזה -

והגידול הוא רבני מאוד - יש בהתיישבות החרוזה למעלה מ-22,000 ראש בקר, שטחים שהיו מיועדים לניצול אינטנסיבי יותר, הולכים והופכים לזשחי מספוא, יוצא איפה, כי במידה מסמקו של מתייטב מתפתח מבחינת ענפי החי - ואנחנו לא הרמקנו את הגידול הזה בהגדלת שטחי השלחין - הוא מקבל מהשטח שברשותו פחות ימי עבודה מאשר לפני שנתיים. אנחנו עושים בפני עובדה, שמושבים אלה חנו בכבוד על ייצורם, זקוקים היום לתעסוקה, דבר שלא היה קדים לפני שנתיים; דוקא מסוג ההתפתחות הגדולה

ע.ע.

טחלה סבחינה זו בהחייבות החדשה, התצרוכת כמעטוקה לא קטנה, אלא גדלה, ואני חייב להגיד זאת החופעה הזאת ואינו כבר לפני שנה.

כהו הפתרון? יזנב זני פתרונות:

פתרון קבע ופתרון זמני. המחלקה להתיישובות עוסקת בשניהם. הפתרון העיקרי הוא הגדלת סחחי השלחין. אם יש אפשרות להדביק את תהליך התפתחות המסק ע"י גידול זסחי השלחין, אפשר להחזיר את זינוו מסקלו. אנחנו מוכרחים להסלים את סחחי השלחין למעלה מכל המסוער ומכל המתוכנן עד בואנו להתיישובות רחבת-המסדים של היום. כל זה כרוך בתהליכים עצומים של החסת מקורות מים, החסת מפעלים איזוריים, של נתינת דין קדימה בכל הנוגע להצקאה, של זינווי ערכים כמושגינו לגבי תבניתו ופיחוחו, ביחוד קצב פיחוחו, של המסק, התפנית הזאת אינה פשוטה כל-כך. היא קשורה בתהליכים טכניים מסובכים מאוד, הדורשים אמצעים גדולים. החלטנו להעלות את מכסת-הקרקע המינימלית ל-15 דונם, ולגבי סידורי מסק מיוחדים - לעוד יוחר מזה. אני סבור שנגיע ליחידת מסק של לא פחות מ-25 דונם.

אנחנו חושבים למצוא פתרון קבע לבעייה

ע"י הגדלת סחחי השלחין, ואנחנו חושבים להגיע עד סוף השנה לרבע מיליון דונם רק בהתיישובות החדשה, זאת אומרת, תוספת של 70.000 דונם, כך שלכל מתיישוב יתנו לפחות 12 דונם שלחין.

הגברנו בהרבה את קצב המסע, הן

פרדסים והן מטעים אחרים, ואני שסח להגיד לכם שמחלקת ההתיישובות בלבד תיסע השנה 24,000 דונם מטעים, מזה 10,500 דונם פרדסים בהתיישובות העובדות, 1,500 דונם פרדסים בהתיישובות המעמד הבינוני - בסך-הכל 12 אלף דונם פרדסים. אנו מתכננים לשנת חשט"ו גטיעת 15,000 דונם פרדסים נוספים. אם יש בחוץ החוכמי ההתיישובות החדשה כ-35,000 דונם המיועדים לנטיעת פרדסים, אנחנו רוצים לבצע את המסימה הזאת במסך שלוש שנים.

הדבר השני - מטעים בהר וננגב, גפנים

וטאר עצי פרי - 12 אלף דונם. בסך-הכל נגיע ל-24 אלף דונם מטעים בתחומי ההתיישובות.

הדבר השלישי - פיחוח ענפי החי, אשר

יאפשרו ניצול סטחים, לאו דוקא סחחי עיבוד.

המחלקה להתיישובות חושבת, שאם נלך בקצב

זה יעלה בידינו להתגבר במסך זנחיים על המסגד המזקי שטורטיו עמוקים ביותר. הדבר אינו קשור לגמרי, לא בטבעו של המתיישוב החדש, לא בקליטתו במסק ולא ביחסים החברתיים. קיימים מסוככים חברתיים בחלק קטן של ההתיישובות החדשה, שדוקא הן מזדקרות לעין. היו עזיבות, הזנחת ענפי-מסק וכו', אולם זה נוגע למסגור קטן של החיישובות העוליים, זה נוגע באופן קונקרטי ל-27 יישובים. המסגרי המצליבים נוגע לא לאותם היישובים שלא עלו לפסים חקלאיים, אלא להיפך, ליישובים שהראו כוח התגלות יוצא מהכלל במסק החקלאי, זה נובע מעצם מבנה המסק החקלאי, התפנית שבחכניתנו הצריך אמצעים עצומים, ואנו מוכרחים להתגבר על המכשולים לסובת המתיישובים ולטובח הארץ ע"י החסת קצב ההתפתחות של סלוסת הענפים הללו. אנחנו סבורים שאם יהיו בידינו אמצעים בתחום הנראה לעיין, יעלה בידינו חוץ זנחיים להתגבר על המסכר המסקי היסודי הזה.

ע.ע.

כה יהיה תוך השנתיים? אני מניח
 שבסוף השט"ו יהיו ענפי המסך מפותחים במידה כזאת שהמתיישב יהיה רק
 מסקו. מה יהיה עד אז? כפי שהסברתי, קיימת חופעה מסתיעה, ועם
 התפתחות המסך קטן הצורך בתעסוקה. במסך יבנתיים אלה אנו מחוייבים
 למצוא למתיישבים אמצעי תעסוקה מחוץ למסך, ותהיה זאת הגיאה חמורה
 ביותר להמציא למתיישב אמצעי תעסוקה/לגדר מסקו, מפני שזה ינתק אותו
 מסקו, והפדובר הוא דוקא במתיישבי טובים. ייצרנו יחד עם משרד העבודה
 ארגון מטותף בשם "מטה העסוקה" ומנגנון מטותף, העובר עכשיו מיישוב
 ליישוב, בוחר את המצב ומתדל למצוא פתרון בתעסוקה קונסטרוקטיבית בתחום
 כל מסך ומסך.

ראשית כל, החלטנו לחסל את חרפת המטעים
 הנטושים, לשקם את המסך ולספל בו עד שיהיה ענף מסקי, כפי שהוא יכול
 וצריך להיות. אני שמח להגיד לכם, שהעניין נותן עכשיו את אותותיו.
 אני מקווה שעד האביב לא ימצא דונם אחד של מטעים נטושים בלתי מעובד.
 בזה אנו פשיגים שתי מטרות: הצלת רבוב עצום ומקור תעסוקה ופרנסה.

שנית, אנחנו חיוכים אחת ולממיד לצמצם
 את הפער הטורר בין תנאי החיים בהתיישבות לבין תנאי החיים בעיר, וגם
 בזה עלינו חסא גדול. חלק ניכר של ההתיישבות הוא בלי סידורים סניטריים
 מתאימים, בלי כנישי גישה. כל ההתיישבות, הן הקיבוציה והן המושבתית,
 אבל בעיקר המושבתית, היא בלי סידורי גישה מקומיים. אנחנו מתכננים
 עכשיו סידרה של פולוח בכיוון זה, על מנת לחסל השנה את הפרשה
 הזאת. זה נובע גם לדברים שאינם נותנים תעסוקה, כמו חשמל, מאור בטחוני
 וכו'. זוהי פעולה שליסה שצריכה להתבטא בתקציב הפיתוח.

שלישית, המחלקה להתיישבות מסדרת במרכזי
 ההתיישבות החדשה, אשר מתיישביהם יהיו זקוקים לעבודה, ששחי שלחין סיועבדו
 בטרוכו וטיעסקו בהם המתיישבים הסמוכים. זה ייעשה בתחום סכצוח הקרקע
 של ההתיישבות החדשה או בסמך להן. פעולה זו תיעשה במישרין ע"י המחלקה
 להתיישבות, בכירה שהקשר והטיפול היומיומי מחייב זאת.

אנחנו גם נעבד שטחים מרוכזים באמצעות
 גופים זונים, כמו "ייצור ופיתוח", מת"ת של תנועת המושבים וגם ע"י
 קבלנים פרטיים.

עלינו לעשות שני דברים: עלינו למצוא
 פתרונות קבע לבעייה המשקית היסודית שעוררתי, ואני חושב שעם כל הרצון
 הטוב לא נעשה זאת אלא במשך שנתיים, וגם אז זו תהיה פעולה מסקית עצומה.
 תוך השנתיים הללו אנו מחוייבים לספק תעסוקה למתיישב, עד כמה שאפשר,
 בתחום מסקו בעבודות פרודוקטיביות במסך - וזהו הכיוון של משרד העבודה
 והמחלקה להתיישבות. אני מעריך את כמות העבודה הכלליה מחוץ למסך בשביל
 22,000 המספחות במושבים במיליון ימי עבודה, בערך; מזה כ-500,000 ימי
 עבודה בעבודות מסקיות רגילות של בנין, הנחה צנורות וכו', פעולות
 שבין כך מופיעות בתקציב ההתיישבותי, ונצטרך למצוא תקציב ל-500,000
 ימי עבודה. זוהי, לדעתי, היום נקודה מסמך לחיזוקה וביטוסט של ההתיישבות
 החדשה הקיימת, ובעיקר זו ההשתרחה ואינה סובלתמזעזועים חכרתיים.
 הייתי רוצה לדבר יובנו הישב, מדוע נוצר המצב הזה. זהו דבר בלתי
 נמנע, להיפך, אני חושב שזוהי התפתחות לצורות מסך הרצויות למדינה.

אשר להצעותי בעניני תעסוקה בשטח החקלאי,
 אגיד כמה דברים אפיקורסיים. אני חושב כי אפשר למצוא בתחומי המדינה
 תעסוקה בעבודות דחק שמצד אחד, יחששו הבכירה למתיישבים בעתיד, ומצד שני,

יתנו לנו ייצור שהוא בשבילנו סמ-חיים, זאת נוכל לעשות אם נחרוג מסגרות קיימות ומסוגלים מקובלים, יונח בארץ שחיי קרקע חבלי הוצאות גדולות ובלי חכניות איזוריות עצומות אפשר להפכם לשחיי שלחין, היכולים להפיק מכסה עצומה של ימי עבודה, והייצור שיתקבל יכול לכסות בלירות ישראליות את כל ההוצאות הכרוכות בכך ואף לחסוך לנו סכום זר בכסויות ניכרות. אינני מדבר על ניצול עודפי מים תוך כדי ההחליף של ייצור מפעלים של "מקורות" וכו', אני מדבר על מפעלים מקומיים שאפשר לבצעם בהשקעות לא גדולות, בלי קשר לתכניות מרחיקות-לכת, זאת אפשר לבצע בחולה, בבית און, בגליל המערבי ובמסיבות הירקון. בטאמץ לא גדול אפשר להוסיף הינה באופן מעמי לפחות 50,000 דונם קרקע, שהיא ברובה פנויה, לקבל מכל דונם 15 ימי עבודה פרודוקטיביים ולייצר מוצרים שאנו זקוקים להם כל כך, כמו סלק-סוכר, בטנים, בטטות, כותנה, פשתן וכו'. עובדה היא, כי החווה שהוקמה ע"י "ייצור ופיתוח" בבית שאן הוכיחה את עצמה למעלה מכל המיועד. במשך שנה אחת עבדו בהשקאה 2400 דונם קרקע ומגדלים עגבניות, כנתנה ועוד, חווה זו נתנה תעסוקה עצומה לתושבי בית-שאן והוכיחה כי אפשר לעשות חווה כאלו במקומות רבים בארץ. כל הפוחות המקצועיים שלנו, שהם בעיקר במקסור הקיבוצי, צריכים להיחלץ למפעל זה. בחומי בית שאן בלבד אני יכול להצביע לפחות על 8000 דונם קרקע שלא חולקו בכלל, אולם יש שטחים רבים אחרים, בייחוד בחולה, החולקים ומעובדים פלחה בעל, שטחים שאפשר בקלות להעבירם חחת השקאה מן המים סמוכים, אלא שהחליף הזה כרוך בהעסק עבודה מכירה. אני חושב שאי-אפשר לעבור בחיקה ולהניח אמצעי ייצור עצומים כאלה, צריך לפעול במטח זה באופן יסודי ולהעמיד את העניינים על עיקרם, אינני מאמין במסגרות אומניסטרטיביות, אני מאמין בדבר שבא מבפנים ושכל הכוחות המקצועיים נרתמים לו, אינני מאמין בדבר שבא מגבוה, אני מאמין בדבר שבא מלמטה, מתוך הכרח העניין. הדבר לא יעשה מתוך נוקשות שאינה מתאימה כיום לצרכי המדינה. זהו דבר שאין לעבור עליו לסדר-היום, הוא כחייב תשובה ופתרון. המדינה אינה יכולה להרשות לעצמה להשאיר ללא פתרון שחיי קרקע היכולים לתת פתרון רציני ויסודי לבעיית החעסוקה, משום שעמים יהיו חשובים, אידואולוגיים ויפים איזה שיהיו, אני חוזר ואומר זאת בכל הזדמנות וכל מקום, מפני שאני יודע את חשיבות העניין. אני חושב שיש לי כל ההצדקה לבוא בפנייה זו בפה שלא ובראש מורם.

ומכאן חונח המדינה לתכנן את הקציב הפיתוח ככיוון זה, משום שהגברת הייצור החקלאי אינה אומרה למדינה כרגע ולא כלום, משום שהרחבת שחיי מספוא ע"י גידולים הנצריכים, עד כמה שאפשר, פחות ימי עבודה ועד כמה שאפשר יותר מיכון, זה אומר, עד כמה שאפשר, יותר חלות בחו"ל. פרודוקטים שאינם באים למלא את מקום הפרודוקטים שאנו קונים בכסף מלא בחו"ל, ייצור חקלאי כזה, לדעתי, החול מעיקרו. הייצור החקלאי צריך להיות מכוון להגדלת התעסוקה ולהקטנת תלותנו בחוץ-לארץ, פרודוקט הסטין את תלותנו, זכאי לתמיכה, וכל פרודוקט שאינו מקטין את תלותנו, אינו זכאי לתמיכה, ומכאן יש להטיק מסקנות נוקבות, אולי אכזריות, לגבי כיוון הקציב הפיתוח, גם תקציב הפיתוח החקלאי וגם תקציב הפיתוח של סדר העבודה. אם נאחד את שני הדברים האלה, יש לנו מנוף גדול ליציאה מהעסוקה שאנו נמצאים בה.

נסע הרפז:

"יכין-חק"ל" הוא מוסד משותף של הסוכנות היהודית והסתדרות העובדים, והוא קיים כבר שנים רבות. ההון הימורי של החברה הזאת מגיע כצד הסתדרות לחצי מיליון ל"י, בערך, וכצד הסוכנות לרבע מיליון ל"י, בערך. היקף העבודה של החברה היה בשנה האחרונה ב-8 מיליון ל"י.

במה עוסקת החברה? קודם כל, היא מעבדת שטחים של אנשים פרטיים. היא מעבדת פרדסים המגיעים לטח של 15,000 דונם. היא מעבדת עוד כ-10,000 דונם פרדסים נטושים ו-6000 דונם נטיעות חדשות ונטעה לפני שנה וחצי. מלבד זאת, הכינה החברה 4000 דונם קרקע בשביל ההתיישבות חסודה 10% מההכנסות. בחניית החברה לנטוע השנה עוד 3000 דונם פרדסים חדשים.

החברה עוסקת גם בגני ירקות. יש לה כיום 16,000 דונם בהתקאה לגידול ירקות, אשר סיפקו בשנה הקודמת 200,000 ימי עבודה, ואולי קצת יותר.

יש לחברה, בשותפות עם שני מוסכים בית-חרושת למיצים ושימורים, המעסיק 200-250 פועלים.

מלבד זאת, הקימה החברה 4 יישובים חדשים מאנשים בעלי אמצעים לא גדולים, מהם אנשי העליה החדשה מערות שונות ומהם גם תושבי הארץ.

בעבודות של "יכין-חק"ל" עברו כ-200,000 איש. בשנה הקודמת עברו יום יום 300 איש, העולים החדשים שהועסקו ע"י החברה קיבלו הכשרה חקלאית טובה, ואלה שנכנסו למשקי-עזר ואלה שעברו להתיישבות, יש להם המשקים הטובים ביותר.

בשטח גידול הירקות היו לנו במשך השנים האלה מצבים קשים מאוד, אך מצלאנו את חפקידנו באמונה. בתקופה שהיה כחסור בירקות, היינו הראשונים להמציאם לזוק, אולם בשנה האחרונה חל שינוי בשטח זה, בגלל עודפי החוצרת.

גם בשטח הייצוא מילאנו חפקיד חשוב. ^{עגבניות} גידלנו 1000 דונם לייצוא, היינו כמעט היחידים שמילאו את החובה והמצאנו את הפרי לבתי-החרושת לפי התנאים שקיבלנו על עצמנו, המצאו 7000 טון עגבניות לייצוא ו-3000 טון עגבניות לחעשיית חס בשביל השוק המקומי.

כפי שאתם יודעים, יש בחקלאות כל מיני פגעים, מלבד פגעי הטבע, היו לנו השנה עודפי ירקות שלא יכולנו לשווק, ביחוד גזר. היינו מוכרחים לחרוש מחדש 475 דונם גזר, כי השוק לא קלט.

אם כי עברה עלינו שנה קשה, איננו מיואשים ואנו כחכננים כבר חכנית לשנה הבאה. נתכניחנו לנטוע 3000 דונם פרדמים חדשים; 1000 דונם תפוחי-אדמה; 4000 דונם בטנים; 1800 דונם חירס; 700 דונם בותנה ו-1000 דונם כל שאר ירקות. כל זה יספק באביב ובקיץ כ-120,000 ימי עבודה. אם בגדל השנה עגבניות לייצור ולייצא - שאלה עדיין לא החלטנו בה, כי הנסיון של השנה הקודמת אינו מעודד - נוכל לספק תוספת של 700-800 ימי עבודה.

פ.ע.

הפרק השני - נשחלות בפנים, זוהי תעסוקה לפועלות, אבל יש בזה סיכון, ועדיין לא החלטנו על כך. זה עשוי לתת עוד 10,000 ימי עבודה.

אני חושב שעם תוספת המסעים ויחד עם הירקות לא נוכל לחפץ בשנה הבאה יותר מאשר 3000 ימי-עבודה, כפי שעשינו בשנה האחרונה.

כדי להמשיך בעבודתנו אנחנו מוכרחים להגדיל את ההון היסודי של החברה. לא קיבלנו הלוואות בשיעור של 100% מהסקעוטינו. בדרך כלל, אנחנו מקבלים רק 60-70%, ולא על כל הוצאות, כי אם רק בקשר למידור ההשקעה. איר למכונות ובניינים, אין סקור הנותן לנו הלוואות, דבר המכביד עלינו מאוד. זילמנו ריבית גבוהה כמיר על הלוואות שקיבלנו כמקורות אחרים, אור גם אותן היה לנו קשה להשיג, דבר שעייב את פעולנו, כדי להמשיך בפעולותינו ולהרחיבן, אנחנו זקוקים לעזרה גדולה ע"י מתן הלוואות.

ה' עילם: לפני כמה שבועות, כאשר הוועדה דנה על שיקולי תעסוקה לשנה הקרובה, אמרתי כי בסוף חודש ינואר יוכל מזרד העבודה להביא בפני הוועדה את תכניותיו. אם הוועדה תרצה, אני סוכן לעשות זאת בישיבה הקרובה, על מנת שהוועדה תוכל אח"כ להיכנס לדיון ולגייש הצעות.

ח. לפרו: הבינוחי בהחלט את תחום הוויכוח ביניכם לבין ההחייבות בקיר לניצול מקורות מים; הבינוחי גם את תחום הוויכוח בקאלת העבודה החכירה. האם לא יכולה להיות אפשרות כזאת, שמבלי לקבוע הסדר יסודי, ייקבע איזה הסדר זמני לפתרון הבעיה. האם אפשר למצוא בענין זה דרך של הירברות.

ה' עילם: יש אפשרות פזאת.

היו"ר ע. גויברין: בישיבה הבאה נשמע את טקירה כר עילם על תכניות מזרד העבודה לקראת שנת התקציב הבאה, ואח"כ ניכנס לוויכוח.

(הישיבה נבעלה בשעה 11.00)